

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/145321,14-czerwca-obchodzimy-Narodowy-Dzien-Pamieci-Ofiar-Niemieckich-Nazistowskich-Obozow.html>
06.05.2024, 23:27

14 czerwca obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady

Święto to zostało ustanowione 8 czerwca 2006 r. uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, w 66. rocznicę przybycia pierwszego masowego transportu więźniów do obozu koncentracyjnego Auschwitz.

System obozów koncentracyjnych w III Rzeszy został ustanowiony na mocy „rozporządzenia wyjątkowego o ochronie narodu i państwa” z dnia 28 lutego 1933 r., które pozwalało na aresztowanie i osadzanie bez wyroku sądowego na czas nieograniczony wszystkich osób uznawanych za wrogów państwa i narodu niemieckiego. Pierwszy tego typu obóz został utworzony w Dachau pod Monachium.

Po wybuchu II wojny światowej system obozów koncentracyjnych służył jako jedno z głównych narzędzi w przeprowadzaniu założeń nazistowskiej polityki eksterminacji narodów podbitych oraz dla konkretnych celów natury gospodarczo-militarnej. Obozy, tworzone także w krajach okupowanych, zaczęły służyć do przetrzymywania inteligencji, warstw przywódczych, osób związanych z podziemiem, ale też schwytanych przypadkowo w łapankach. Więźniów wykorzystywano masowo do niewolniczej i wyczerpującej pracy na rzecz niemieckich przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim koncernów przemysłu zbrojeniowego. Po ataku Niemiec na Związek Radziecki i rozpoczęciu realizacji planu zagłady Żydów wybrane obozy przekształcono w miejsca masowej eksterminacji. Zainstalowano w nich systemy komór gazowych i krematoriów, które miały służyć mordowaniu i paleniu tysięcy zwłok dziennie. Pierwszym takim obozem był Kulmhof w Kraju Warty uruchomiony w grudniu 1941 r.

Oblicza się, że w obozach więziono około 18 milionów osób, spośród których 11 milionów poniosło śmierć.

W zasobie Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej znajdują się liczne materiały dotyczące niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych. Najwięcej z nich pochodzi ze zbiorów byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Należą do nich m.in. ankiety tworzone przez pracowników Komisji w końcu lat sześćdziesiątych, mające dokumentować skalę zbrodni popełnionych w czasie II wojny światowej, oraz zbiory fotokopii i mikrofilmów zawierających fotografie i dokumenty wytworzone przez organa bezpieczeństwa oraz urzędy państwowe i jednostki wojskowe III Rzeszy. Osobną grupę stanowią akta spraw sądowych prowadzonych po zakończeniu wojny przeciwko członkom załóg obozów koncentracyjnych czy więźniom funkcyjnym znęcającym

się nad innymi osadzonymi w obozach. Posiadamy także znaczną ilość akt spraw o stwierdzenie zgonu, wśród których również znajdują się informacje o ofiarach obozów.

W naszym zasobie znajdują się także materiały przekazane przez osoby prywatne: Barbarę Strzemkowską, Ewę Mechlińską, Jerzego Rudnika, Władysława Matwiejczyka, Henryka Zalańskiego, Jerzego i Alinę Strzałkowskich, Renatę Krystoszek, Antoninę Orlicz-Swiłło, Stanisława Romańskiego, których członkowie rodzin (lub oni sami) byli więźniami obozów koncentracyjnych, i którzy ponieśli w nich śmierć. Są to m.in. dokumenty, fotografie, listy pisane z obozów, a także zaświadczenia wystawiane po wyzwoleniu z obozu oraz późniejsza korespondencja związana z poświadczeniem pobytu w obozach i otrzymaniem zadośćuczynienia. Niezwykle cenną pamiątką jest oznaka z literą „P”, którą osoby narodowości polskiej były zmuszone nosić na terytorium III Rzeszy, przekazana przez Alinę Seramak, kopie cyfrowe kart do gry i portretów wykonanych przez kobiety więzione w obozie Ravensbrück, przekazane nam przez Aleksandrę Osiczko, oraz listy pisane przez Mariana Gawryśia z obozu Auschwitz przekazane przez Ewę Łomniewską-Szwabe.

oprac. Robert Chrzanowski

Fotografia przedstawiająca zwłoki więźniów obozu koncentracyjnego Mittelbau-Dora w 1945 r.

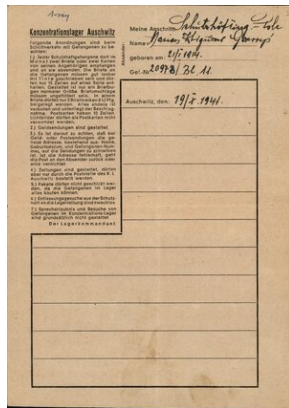
Karty do gry wykonane przez polskie więźniarki w obozie koncentracyjnym Ravensbrück

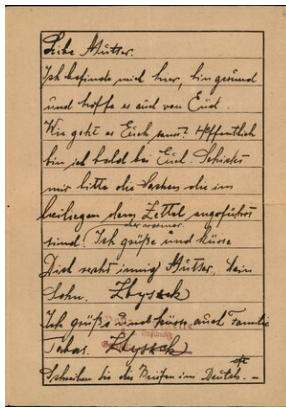
Karty do gry wykonane przez polskie więźniarki w obozie koncentracyjnym Ravensbrück

Rysunek wykonany przez Jadwigę Pietkiewicz-Simon w obozie koncentracyjnym Ravensbrück przedstawiający Jadwigę Giszgę i Marię Kuśmierczyk

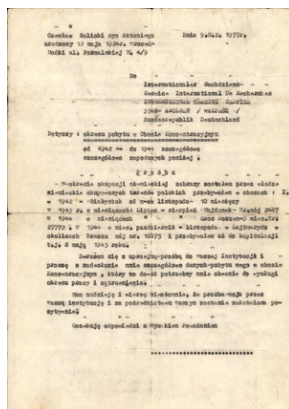
List członka Szarych Szeregów Mariana Gawryśa wysłany z obozu koncentracyjnego Auschwitz do matki

List członka Szarych Szeregów Mariana Gawryśa wysłany z obozu koncentracyjnego Auschwitz do matki

Kserokopia zapisu ewidencyjnego z dnia 4 sierpnia 1943 r. prawdopodobnie obozu koncentracyjnego Buchenwald dotycząca więźnia nr 15606: Wacława Strzeleckiego

Pismo Czesława Halickiego do Międzynarodowej Służby Poszukiwań w Bad Arolsen z dnia 9 lutego 1977 r. w sprawie poświadczenia pobytu w obozach koncentracyjnych w czasie II wojny światowej

Kopia wyciągu z dokumentów Międzynarodowej Służby Poszukiwań w Bad Arolsen z dnia 25 marca 1976 r. w sprawie pobytu Bogumiła Sojeckiego w niemieckich obozach koncentracyjnych

Fotografia przedstawiająca byłych więźniów obozu koncentracyjnego Stutthof na uroczystościach w kościele św. Brygidy w Gdańsku w dniu 19 stycznia 1986 r.